

Sociale Benadering Dementie bij Surplus

surplus

Het begint met elkaar te ontmoeten

We zien een sterk groeiende groep ouderen die te maken krijgt met dementie. Mensen wonen langer thuis ook als ze in toenemende mate ondersteuning en zorg nodig hebben. Surplus is er voor deze mensen, door ze passende ondersteuning, begeleiding en zorg te bieden. Dit doen we niet alleen, maar samen met alle betrokkenen. Dat begint met elkaar te ontmoeten. Door de ander echt te leren kennen en te begrijpen ontstaat er waardevol contact. Van daaruit kun je samen handelen en doen wat nodig is. Bij Surplus noemen we dit werken vanuit het perspectief van 'Zie mij'.

Net zoals ieder mens willen mensen met dementie niets liever dan het gewone leven

voortzetten samen met hun dierbaren. Zij willen niet beziggehouden worden, maar willen betekenisvolle dingen blijven doen. Welke activiteiten wil iemand blijven doen en hoe geeft iemand zinvol betekenis aan zijn of haar leven? In plaats van buiten de leefwereld te zoeken naar oplossingen voor afzonderlijke problemen, zoals dagopvang, bestaat de Sociale Benadering Dementie (SBD) uit het zoeken naar passende manieren van ondersteuning en zingeving binnen de eigen leefwereld. Ondanks de beperkingen van de ziekte. Hierdoor groeit het zelfvertrouwen en het gevoel er bij te horen. Dit is een andere manier om met dementie om te gaan; door de mens te zien en niet alleen de dementie. In samenwerking met hoogleraar Langdurige Zorg en Dementie, Anne-Mei The, Tao of Care, gemeenten Moerdijk en Breda en zorgverzekeraar CZ is Surplus bezig met de Sociale Benadering Dementie. Vijf jaar geleden ontstonden de eerste contacten met Anne-Mei The. Nu hebben we Sociale Benaderingsteams in de gemeente Moerdijk en Breda.

In deze krant kun je meer lezen over Sociale Benadering Dementie bij Surplus. Onze collega's uit de Sociale Benaderingsteams vertellen wat werken volgens de Sociale Benadering voor hen betekent en geven je mooie voorbeelden uit de praktijk.

Wij zijn heel enthousiast over deze nieuwe werkwijze! De Sociale Benadering Dementie is voor ons de perfecte vertaling van 'Zie mij' en kan echt het verschil maken voor iemand.

Anthonie Maranus
Anton van Mansum

raad van bestuur Surplus

Wat is daar nieuw aan?

“De mens zien en centraal stellen in plaats van de ziekte wil gelukkig iedereen. Het lijkt in de langdurige zorg bijna vanzelfsprekend. Websites van zorgaanbieders beloven het. En in gesprekken met medewerkers wordt vaak gezegd: “Dat doen we toch al?” of “Wat is daar nieuw aan?”

Maar de mens in al haar facetten werkelijk zien en centraal stellen is in de praktijk veel moeilijker gezegd dan gedaan. En dat is niemands schuld. We hebben immers geleerd om ‘het zorgprobleem’ vast te stellen en dit ‘op te lossen’. We worden daarop beoordeeld. Systemen zijn daarop ingericht. Zo handelen is dan ook haast een reflex geworden, waar we ons nauwelijks nog van bewust zijn. Heel begrijpelijk, want het is de legitimatie van het vak, van werken in de zorg.

De mens zien en centraal stellen is een lange weg om te gaan. Het betekent eerst anders kijken en vervolgens beseffen dat er anders moet worden gehandeld. Is een bewoner stil of boos door de ziekte of door de omstandigheden waaronder ze nu moet leven? Komt het omdat ze niet meer de moeder van haar kinderen kan zijn zoals vroeger? Omdat ze geen zeggenschap meer heeft over haar leven?

Anders kijken betekent anders doen. De mens zien betekent de mens centraal stellen. Dat heeft veel gevolgen: voor de manier werken, voor het contact met familie, voor het opleiden, voor de organisatie. Ik ben blij en trots op de samenwerking met Surplus.”

Anne-Mei The, hoogleraar Langdurige Zorg en Dementie

‘Ieder moment telt’

Op vrijdag 19 november jl. vond de bijeenkomst 'Ieder moment telt' met Teun Toebes bij Surplus plaats. Ter gelegenheid hiervan geeft Surplus deze speciale krant uit over de Sociale Benadering Dementie. We laten graag zien hoe Surplus invulling geeft aan de Sociale Benadering Dementie.

Teun vertelde over zijn ervaringen met (ouderen met) dementie. Teun woont in een verpleeghuis en zet zich in om de levenskwaliteit van mensen met dementie te verbeteren. Hij schreef hier een boek over: 'VerpleegThuis'.

‘Zie mij’

Zowel de Sociale Benadering Dementie als de leefwijze van Teun sluiten aan bij het perspectief ‘Zie mij’ van Surplus. Hierbij telt het contact van mens tot mens. Surplus werkt voortdurend aan hoe je dat nu doet, de

Teun Toebes in gesprek

Inspireren en invullen

Tijdens de bijeenkomst inspireerde Teun de aanwezigen met zijn verhalen en ervaringen. Het ging over het gesprek aangaan en het aanreiken van handvatten hoe je in de praktijk invulling geeft aan de visie van Sociale Benadering Dementie en ‘Zie mij’.

Anders omgaan met mensen met dementie

Hoogleraar Langdurige Zorg en Dementie Anne-Mei The (Tao of Care) uit Amsterdam ontwikkelde de Sociale Benadering Dementie (SBD); zie de mens en niet alleen de dementie. Mensen met dementie worstelen met dementie als ziekte, maar vooral met de indirecte gevolgen ervan. Zo geven mensen met dementie aan dat hun omgeving anders op hen reageert na een diagnose. Ook is het opnieuw invulling geven aan sociale rollen, zoals partner of ouder, lastig. Daarbij heeft dementie gevolgen voor het zelfvertrouwen en roept het zingevingsvragen op. Door een andere benadering groeit het zelfvertrouwen, herstelt de eigen identiteit en worden allerlei sociale situaties makkelijker.

De benadering in de praktijk

Op verschillende plekken in het land wordt de SBD in de praktijk gebracht door zogenoemde Sociale Benaderings-teams. Een team van zorg- en welzijnsprofessionals aangevuld met mensen zonder zorg- of welzijnsachtergrond werkt samen en begeleidt mensen met dementie volgens de benadering. Surplus kijkt naar de mens en niet alleen de dementie en ging daarom van start met de Sociale Benadering. Onder begeleiding van Tao of Care klein beginnen met experimenteren, ontdekken en samen leren om onze bewoners nog beter te kunnen ondersteunen. Anton van Mansum, bestuurder van Surplus: "We geloven in de visie van de Sociale Benadering Dementie, waarbij we welzijn en zorg met elkaar verbinden om zo mensen met dementie nog beter te zien en hen nog beter te kunnen ondersteunen."

Het leven van mensen met dementie zo prettig mogelijk maken

De cijfers liegen er niet om: inmiddels heeft 1 op de 5 mensen dementie en dat aantal zal de komende decennia alleen nog maar explosief stijgen, meldt Alzheimer Nederland. En hoewel er hoopgevende ontwikkelingen zijn op het gebied van medicijnontwikkeling, is hét medicijn dat dementie kan genezen er nog niet. We kunnen de achteruitgang en symptomen hooguit remmen of behandelen. Dus blijft het belangrijk dat we met alternatieve vormen van behandeling proberen het leven van mensen met dementie zo prettig mogelijk te maken. Gelukkig weten we daar door wetenschappelijk onderzoek en persoonlijke ervaringen steeds meer van af. Mooi voorbeeld daarvan is 'Sociale Benadering Dementie'. Uitgaan van wat iemand met dementie nog wel kan, zijn of haar persoonlijke behoeften en wensen. Daarmee samen aan de

slag gaan en zo zorgen voor bevestiging en zelfvertrouwen. Begin dit jaar zijn we in Moerdijk, samen met Surplus en CZ, gestart met een proef met 'Sociale Benadering Dementie'. De eerste ervaringen zijn zeer positief. Geweldig natuurlijk, want zo kunnen straks hopelijk nog meer mensen met dementie én hun begeleiders en verzorgers profiteren van deze vorm van benadering. Ik kan dus alleen maar zeggen: verdiep je er eens in en kijk wat het voor jouw cliënten kan betekenen.

Eef Schoneveld, wethouder gemeente Moerdijk

Dit zijn de Sociale Benaderingsteams van Surplus

Op dit moment zijn er bij Surplus vier Sociale Benaderingsteams actief. Het team van de kern Klundert en woonzorgcentrum Mauritshof in de gemeente Moerdijk en het team van de wijk Hoge Vucht en woonzorgcentrum Vuchterhage in de gemeente Breda.

Klundert

Het SBD-team in Klundert bestaat uit Anneke Farag, Bart van Rijsbergen, Cindy Rasenberg, Emi Salas, Pamela Kampman en Renske Donkers.

Het team van Mauritshof bestaat uit Anja Kooke, Anneke Verschuren en Jantine Buijs.

Hoge Vucht

Het SBD-team in Hoge Vucht bestaat uit Jordi Nouwt, Linda Weerts, Marian Pistorius, Justlin van Bruggen, Jenny de Jongh en Marna de Jongh.

Het SBD-team Vuchterhage bestaat uit Cindy Bouwhuis en Linda Weerts.

Echt kijken naar mensen en het gesprek aangaan

Tot zo'n drie jaar geleden had Cindy Bouwhuis een kapsalon in woonzorgcentrum Vuchterhage van Surplus.

"Ik had een salon waar je met de mensen kon gaan zitten met een bakkie koffie, gewoon gezellig. Toen vond ik het al heel leuk om met mensen met dementie te werken. Ik dacht, ja weet je, ik ga in de zorg werken."

Nu is Cindy helpende op de afdeling én ze is teamlid van de Sociale Benadering Dementie. "Mijn moeder heeft ook alzheimer, ik moet heel eerlijk zeggen, ik sta er nuchter in. Dat is denk ik ook mijn kracht, ik doe wat goed voelt."

Uit haar kijk op de Sociale Benadering Dementie blijkt dat ze onder dat nuchtere heel betrokken is: "Je moet altijd met iemand omgaan zoals je zelf behandeld wilt worden. Of je nu dementie hebt of niet, dat doet er niet toe. Met de Sociale Benadering geef je aandacht, je gaat het gesprek aan. Mensen mogen zichzelf zijn. Ze wonen al ergens anders met heel veel mensen en als ze dan ook nog niet zichzelf kunnen zijn, dan is dat niet fijn. Als je mensen in hun waarde laat en ze kunnen iets doen dat ze interesseert, dan bloeien ze daardoor op."

Wat betekent het voor de familie?

“Ik probeer de familie meer te betrekken om zo meer met hun vader of moeder te doen. Ik probeer hen weer hun rollen te geven van moeder en dochter, vader en dochter, partner. Ik doe altijd mijn uniformjasje uit als ik met de Sociale Benadering bezig ben. Met dat jasje aan is het ‘zuster’, dit voelt niet als een gelijkwaardige rol en dan zullen ze je niet zo gauw iets vertellen. Zonder jasje ben ik ‘Cindy’ en gaan mensen toch gemakkelijker zitten. Wat ik ook altijd heel jammer vind is dat wanneer iemand de diagnose dementie krijgt dat de omgeving dan reageert met ‘oh, dan herkent ze me straks niet meer’. Als ik bij mij op de afdeling kijk, zie ik echt veel herkenning. Probeer er niet bang voor te zijn. Misschien roept je moeder je met een verkeerde naam, maar dan weet ze nog steeds wie je bent. Het verandert ja, maar er blijft nog heel lang iets van herkenning. Je ziet het in een blik. Een geur roept herkenning op.”

Emotioneel familiebezoek

Cindy: “Toen de man van mevrouw Heeren overleed, ging het thuis niet meer en is ze hier komen wonen. Mevrouw Heeren vertelde me altijd over hoe ze voor anderen zorgde, voor haar zussen en broer, voor de buurkindjes. Ze was zuster op de Klokkenberg. Ze ging op de fiets overal naar toe. Op een gegeven moment werd mevrouw Heeren steeds slechter en slechter door een hersenaandoening. Ze kreeg roepgedrag en een prikkelarme ruimte, een tentbed, leek een oplossing. Ik was ondertussen bezig met de wensambulance voor haar zodat ze nog één keer haar familie in Oirschot kon opzoeken. Zodra mevrouw Heeren uit het tentbed mocht heb ik geregeld dat ze naar haar familie ging. Die kwamen allemaal naar haar zus.”

Cindy Bouwhuis

Vandaag is het dan zover een dag vol prikkels. Spannend.
Hoe ga jij reageren en krijg je er iets van mee?
Met de wensambulance gaan we naar jouw zus in Oisterwijk,
waar de rest van de familie bij elkaar is.
Als we aankomen is het eerste wat je voelt Liefde.
Liefde, je bent geliefd en jij voelt dat ook.
Emoties, grapjes en beleving.
Je praat en luistert op jouw manier.
Je reageert, je weet waar je bent en geniet.
We moeten afscheid nemen.
Nog een laatste foto en we rijden terug.
Jij bent gelijk vertrokken.
Jij hebt genoten, dat heb ik gezien.
Jij hebt de liefde gevoeld.
Ik voelde het ook,
en het was niet eens voor mij bedoeld.

Cindy

Met steeds meer partners mensen met dementie goed en met een warm hart ondersteunen

“Op 1 oktober ben ik gestart als nieuwe Bredase wethouder Gezondheid. Dementie staat hoog op de agenda en dat is terecht. We kennen tegenwoordig bijna allemaal wel iemand met dementie. Het is belangrijk dat we deze mensen goed en met een warm hart ondersteunen.

voor de leefwereld van mensen met dementie. Dat kan niet alleen het verschil maken voor de persoon met dementie zelf, maar ook voor de familie en mantelzorgers. De Sociale Benadering Dementie is één van de benaderingen die het verdient om door steeds meer partners in de stad te worden geadopteerd. Zodat de aandacht voor mensen met dementie een onderwerp van én voor de stad wordt. Want alleen als veel maatschappelijke partners in de stad meedoen, kan de kloof tussen de medische wereld en de leefwereld van mensen met dementie echt gedicht worden.”

De Sociale Benadering Dementie is daar een mooi voorbeeld van. In de Sociale Benadering is er echt aandacht

Arjen van Drunen, wethouder gemeente Breda

‘Het doet me zoveel om gezien te worden’

Het is nog niet zo heel lang geleden dat de vrouw van Fons De Prins overleed. De laatste acht jaren zorgde hij intensief voor haar. Na haar overlijden wist hij even geen raad met zichzelf en kwam hij in contact met sociaal werker Renske Donkers van Surplus. Samen onderzoeken en verkennen zij het ouder worden en wat er mogelijk is. Ze bespreken dingen die soms lastig zijn. Fons is nu deelnemer aan de Sociale Benadering en vaste bezoeker van het Huis van de Wijk. “Het doet me zoveel dat ik erbij hoor en ‘gezien’ word,” vertelde hij laatst geëmotioneerd aan Renske. Het raakte haar. Een klein gebaar, een groot verschil.

Fons De Prins

‘Eigenlijk probeer ik nu de persoon te zijn die mijn opa toen niet had.’

Fysiotherapeut Bart van Rijsbergen wilde eigenlijk in de sportwereld aan de slag. Hij liep verschillende stages en merkte dat de mensen die hij gedurende een aantal maanden regelmatig zag hem langer bij bleven dan de cliënten die voor een kortdurende behandeling naar een sportpraktijk kwamen. Sinds een paar jaar werkt hij in woonzorgcentrum Mauritshof in Klundert en in de eerstelijnszorg in Klundert en Zevenbergen. Vanaf januari 2021 is Bart lid van het Sociale Benaderingsteam. Hij rolde erin door zijn nieuwsgierigheid. “Ik zag mensen van Tao of Care op de afdeling en we raakten in gesprek.”

Bart: “We zijn bezig met folders en flyers waarmee we mensen uitnodigen eens langs te komen als ze vragen hebben. We weten steeds meer mensen te bereiken met mond-tot-mond ‘reclame’. We willen ontmoetingsplekken maken waar mensen hun verhaal kunnen doen, mantelzorgers en mensen die zich zorgen maken over hun vergeetachtigheid. Voor veel mensen is het een lastig onderwerp. Ze maakten misschien eerder dementie in hun omgeving mee, hebben er misschien nare beelden van en het idee ‘zo wil ik niet worden’. Ondertussen is er al heel veel veranderd en er wordt veel onderzoek gedaan, waardoor er nieuwe inzichten over dementie zijn.”

Ineens zijn rijbewijs kwijt

De dementie van zijn opa en hoe er met hem is omgegaan heeft Bart veel gedaan. “Mijn opa was buschauffeur en gek op autorijden. Hij was één van de eerste die op vakantie ging naar Oostenrijk. Met een eigen gemaakte caravan over de bergen. Na de diagnose dementie werd zijn rijbewijs afgenomen en even later zijn auto.” Barts opa zat heel lang in de fase dat hij beseftte dat er veel veranderde, dat hij dingen vergat en dat er van alles voor hem geregeld werd. “Hij kon het geen plekje geven. En er was ook niemand die hem daarbij hielp, had ik het idee. Mijn opa miste begeleiding die ik nu wil bieden aan mensen met dementie. Ik neem mijn familie niets kwalijk, ik zat toen op de middelbare school, was bezig met andere dingen en weet ook niet goed hoe het is gegaan. Maar mijn opa motiveert me wel om mijn werk nu zo te doen.”

Kleine dingen helpen

“Op een gegeven moment konden mijn opa en ik geen gesprek meer voeren. Er had in die fase misschien gezocht kunnen worden naar iets kleins dat hem nog wel triggerde. Geurtjes, een liedje of misschien een speelgoedbusje, dat soort dingen. Zo is het niet gegaan, de kennis was er niet. Ik vind het mooi om erover na te denken hoe je mensen in die fase gelukkig houdt. Ik heb de kant gezien van het onbegrip; een huilende opa, een huilende oma. Dat ze ruzie hadden, dat mijn opa niet meer precies wist waarom, maar dat hij wel heel verdrietig was. Ja, dat soort dingen. Ik neem die ervaring met mijn opa mee in de Sociale Benadering Dementie. In mijn werk probeer ik dat de

mensen die ik begeleid zich serieus genomen voelen, dat hun omgeving op één lijn zit. Dat iemand nog leuke dingen onderneemt en leuke ervaringen op doet. Ik was laatst uit eten met een deelnemer. Een week later kon hij nog prima vertellen dat hij een leuke avond had. Ik wil een band opbouwen en dat doe je door samen iets te beleven, samen momenten te delen en mooie gesprekken te hebben.”

Het gaat met ups en downs

“Ik vind de ontwikkeling interessant. Ik wil graag in Breda gaan kijken hoe het daar gaat en een keer meelopen met iemand van Tao of Care. Binnenkort sluit ik aan bij een overleg om te bespreken hoe de Sociale Benadering Dementie aan collega’s kan worden overgedragen. Sociale Benadering kwam op mijn pad, ik leer er veel van en ik word uitgedaagd de dingen anders aan te pakken. Het gaat met ups en downs. In het Sociale Benaderingsteam kunnen we elkaar steeds beter vinden, al verschillen onze achtergronden. In het team zitten een casemanager en een welzijnsmedewerker. Onze ervaringen verschillen en daardoor leren we van elkaar. De eerste resultaten van de Sociale Benadering worden zichtbaar en er zullen nog vele volgen.”

Hoe benader je iemand?

“Voor mij draait het om het hebben van een klik. Dat is denk ik wel de basis. En sinds ik met de Sociale Benadering werk, leer ik dingen op een andere manier te vragen en aan te pakken. De mensen hebben bijvoorbeeld niet altijd zin om hun oefeningen te doen. Door de vraag op een andere manier te stellen geef ik hen een keuze. Ik breng het niet als een verplichting. Vaak is het resultaat dat iemand toch meegaat naar de oefenzaal. Het aanbieden van een keuze is belangrijk. Dat cliënten weten dat ze serieus genomen worden. Dat ze oprecht weten dat ze zelf inspraak hebben, en dat hebben ze ook.”

Wat versta jij onder een klik?

“Dat je een goede relatie hebt met elkaar. Dat je iets voor elkaar over hebt. Kijk, als fysio geef ik iemand therapie voor onderhoud of verbetering van de mobiliteit. In de Sociale Benadering wil je eraan meewerken dat mensen zo lang mogelijk thuis wonen. En dat we samen met de mensen kijken hoe we dat voor elkaar kunnen krijgen.

Hoe ze de dingen kunnen blijven doen die ze vroeger deden en hoe ze het contact met hun omgeving kunnen houden.”

Wat zet jij in om die klik te krijgen?

“Ik gebruik altijd veel humor en ik ben vooral mezelf. Bij de Sociale Benadering stel je net die vraag die anderen niet stellen. Je vertelt over jezelf zodat het contact geen

eenrichtingsverkeer is. Ik begin met mezelf voor te stellen. Ik peil een beetje hoe die persoon erin staat. Dat doe ik met in mijn achterhoofd de uitgangspunten van de Sociale Benadering. Ik zoek de balans tussen hoe iemand is en mijn eigen gedrag. Ik geef de persoon het gevoel dat we het samen gaan doen.”

Bart van Rijsbergen

Het begon met inspiratiefestivals

Rosanne Lucas en Ingrid de Groot zijn programmamanagers dementie bij Surplus. Zij zijn erg enthousiast over Sociale Benadering Dementie en willen graag samen met de Sociale Benaderingsteams deze manier van denken en werken uitdragen en verspreiden binnen Surplus. Het belang van de deelnemers en de bewoners staat buiten kijf, maar ook het werkplezier van de medewerkers wordt hiermee

vergroot. Dat mag zeker niet vergeten worden! Ingrid de Groot: “Bijna vijf jaar geleden kwam Surplus in contact met Anne-Mei The en haar gedachtegoed Sociale Benadering Dementie. Op dat moment ontstond een warme band en het enthousiasme om deze benadering vanuit Surplus te omarmen. In de jaren daarna zochten met name Anton van Mansum, bestuurder Surplus en Louise van Hoorn, manager behandeling en begeleiding, samen met Anne-Mei naar mogelijkheden om deze benadering in ons werkgebied te introduceren. Begin 2020 werden de officiële handtekeningen gezet. Surplus startte samen met Tao of Care met de ontwikkeling van Sociale Benadering Dementie als de manier van denken en werken.

Rosanne Lucas

Ingrid de Groot

Grote inspiratiefestivals

In de loop van 2020 kreeg de opstart vorm. Grote inspiratiefestivals met veel collega's waren gepland en georganiseerd. Corona zette helaas een streep door de planning. Toch lukte het om met digitale sessies een groep enthousiaste collega's te inspireren. Deze groep wilde graag met de Sociale Benadering Dementie aan de slag. Bewust is gekozen om heel klein te beginnen. Dat wil zeggen in kleine teams samen leren, ervaren en ontwikkelen.

Zorg en Welzijn

In Klundert en de wijk Hoge Vucht in Breda gingen we begin 2021 van start met Sociale Benaderingsteams. Op deze locaties biedt Surplus intramurale zorg, thuiszorg en welzijn. Dit maakt het mogelijk om juist daar een brede diversiteit van collega's binnen de SBD-teams te bieden. De teams bestaan uit collega's vanuit thuiszorg, welzijn, intramurale zorg, behandeling en begeleiding, wijkzusters, casemanagers dementie en ook uit collega's met een hele andere achtergrond. Juist niet uit zorg en welzijn. Samen leren zij om anders te kijken naar de mens met dementie. Zij begeleiden deelnemers op het pad van dementie.

Het hart van de Sociale Benadering Dementie

De deelnemers en hun naasten zijn het hart van de Sociale Benadering. We kijken samen met hen hoe zij op een prettige manier hun leven kunnen leven. Mensen met dementie hebben behoefte aan iemand, die met ze meeloopt en hen bijstaat. Binnen de woonzorgcentra kijken we waar de bewoners behoefte aan hebben. We gaan met hen echt in gesprek. Samen kijken we hoe we het leven van buiten het woonzorgcentrum weer meer een plekje kunnen

geven. Denk hierbij aan bezoek aan de kerk, op bezoek bij familie, meedoen als vrijwilliger, kortom gericht op wat iemand graag wil en nog wel kan.

Met elkaar leren en bespreken

Tao of Care begeleidt de teams met leren in de praktijk. Zij lopen mee en samen leer je hoe je met deelnemers op een andere manier in gesprek gaat, zodat je de diepere behoeften van de deelnemers leert kennen. Vandaar uit ga je er op uit, sta je hen bij en ondersteun je hen. Dat doe je niet alleen, elke week is er intervisie, waarin je met elkaar leert en bespreekt hoe deelnemers zo goed mogelijk te ondersteunen. Door inzet van vrijwilligers, familie en burens kun je het netwerk van de deelnemers versterken en dat doe je samen.

Expertisenetwerk

Naast de inzet van Sociale Benaderingsteams ontwikkelt Surplus andere initiatieven om de Sociale Benadering Dementie de kapstok te laten zijn voor alle activiteiten die we mensen met dementie en hun naasten aanbieden. Een expertisenetwerk, waarin we samen nadenken en ideeën hiervoor uitwerken, maakt dit mogelijk.

Binnen vijf jaar dé manier van denken

Surplus heeft de ambitie binnen vijf jaar Sociale Benadering Dementie als dé manier van denken en werken te omarmen. In alle geledingen van Surplus; welzijn, wonen, thuiszorg, zorg in woonzorgcentra en behandeling. In iedere gemeente afgestemd op de lokale situatie. Zo bieden we maatwerk en zetten we tegelijkertijd de voordelen van een grote organisatie optimaal in. De Sociale Benadering Dementie biedt een mooie en waardevolle begeleiding van onze cliënten en bewoners. En zeker ook een verrijking voor de professionals. Het maakt je werk leuker, interessanter en nog meer waardevol. Nieuwsgierig? Wil je meer weten? Doe je mee? We horen het graag.

**Rosanne Lucas en Ingrid de Groot,
Programmamanagers dementie**

Trots op wat ik zie gebeuren

Casussen van Sociale Benadering Dementie vanuit verbinding thuis naar verpleeg(t)huis

Verhaal meneer Van de B.

“Meneer Van de B. woont zelfstandig in de Hoge Vucht en kent veel mensen in de wijk. Hij staat op de wachtlijst voor afdeling 1, een woonomgeving voor mensen met dementie, van woonzorgcentrum Vuchterhage. Hij wil graag op Vuchterhage komen wonen. Als dit niet zou kunnen, zit er niks anders op dan dat meneer Van de B. verhuist naar een andere gemeente, waar hij niemand kent. De wijkverpleegkundige, een collega van het ontmoetingsplein en ik kijken of er een oplossing is. Samen met zijn mantelzorger komen we tot de conclusie dat het voor meneer Van de B.

niet per se nodig is dat hij op afdeling 1 gaat wonen. We laten hem een beschikbaar appartement zien waar hij snel kan komen wonen, namelijk hetzelfde weekend. Binnen één dag verhuisde meneer Van de B. naar Vuchterhage. Hij heeft uitzicht op zijn oude flat, zijn vertrouwde Albert Heijn en woont in zijn eigen wijk. Het gaat goed met hem doordat hij in zijn vertrouwde omgeving is gebleven. Voor zijn mantelzorger vallen veel zorgen weg.

Verhaal meneer D.

“Meneer D. staat op de wachtlijst. Hij wil eigenlijk niet verhuizen. Dat zou betekenen dat het vrijkomende appartement naar een volgende bewoner op de wachtlijst gaat. Maar voor meneer D. is het verhuizen naar het verpleeghuis noodzakelijk. Medewerkers en zijn familie maakten samen een plan. Meneer D. blijft naar het ontmoetingsplein komen, krijgt thuiszorg en komt langzaam wennen in zijn nieuwe appartement in het verpleeghuis. Zijn appartement is al wat aangekleed met zijn persoonlijke spullen, zodat het vertrouwd kan gaan voelen. Meneer D. en zijn familie zijn heel blij dat we het zo hebben kunnen organiseren.”

“Er waren wat hobbeltjes te overwinnen om het zo te regelen. Door de fijne samenwerking zijn deze twee heren gezien om wie zij zijn en is rekening gehouden met wat voor hen belangrijk is.”

Mariëlle Lankhuizen, zorgmanager woonzorgcentrum Vuchterhage

Ander perspectief

“Voor mij is de Sociale Benadering Dementie het laten zien van een ander perspectief op het leven van iemand met dementie. Iemand die de diagnose dementie krijgt kan nog steeds veel. Veel mensen denken dat dat niet zo is. Zo kwam een dochter haar

moeder, die kortgeleden verhuisd was naar de Mauritsshof, met een verzorgende buiten op straat tegen. Ze waren aan het wandelen. De dochter ging ervan uit dat zij haar moeder niet meer mee naar buiten kon nemen. Zulke misverstanden zorgen ervoor dat mensen door hun diagnose dementie in het ‘vergeet-hoekje’ terecht komen. Met de Sociale Benadering Dementie focussen we juist op wat wél kan.”

**Petra de Jong, zorgmanager
woonzorgcentrum Mauritsshof**

Aandacht voor alle emoties

Linda Weerts: “Ik begin altijd eerst met een band opbouwen. Want als er geen vertrouwensband is, dan kan je willen wat je wilt maar dan werkt het niet. Dus de eerste weken ben ik vooral bezig met kennis maken, leuke dingen doen. Op een gegeven moment vertellen mensen vanuit zichzelf waar ze tegenaan lopen.

Ik begin niet met te kijken naar wat voor problemen er zijn, zoals je dat eigenlijk in de zorgopleiding leert. Bij de Sociale Benadering Dementie is het andersom. Je kijkt naar wat iemand nou echt nodig heeft, en vaak zijn het heel basale dingen. Een praatje maken, of mensen willen gewoon lekker naar de markt, of naar het plein boodschappen doen. Daar halen ze hun energie uit en niet uit dat wij dagelijks hun medicijnen geven of dat ze gedoucht hebben en in de kamer zitten. Dat zijn andere prioriteiten.”

Hoe gaat het met jou?

“We hebben een mevrouw hier, die al heel ver in haar dementie is. Ik praat daar met haar dochter over. Ik vraag haar ‘Hoe is dat voor jou? Wat zou je nog graag met je moeder willen doen? Wat is belangrijk voor jou?’. Voor moeder en dochter is het heel belangrijk hoe ze nog die kleine contactmomenten krijgen, hoe ze dan toch nog even die liefde samen voelen. Door de Sociale Benadering wordt het contact met de familie beter. Er is meer begrip bij de mantelzorgers als er een keer iets niet goed gaat in de verzorging van hun familielid. De werkdruk wordt minder, want je ziet dat bijvoorbeeld onbegrepen gedrag ook minder kan worden.”

Ruimte voor alle gedachtes

“Het gaat erom, kijk naar de mens, kijk niet ziektegericht. Je gaat mensen beter leren kennen, de families worden er meer bij betrokken. Je gaat op meerdere onderdelen in. Zoals relaties met de buitenwereld, iemands zelfbeeld en zelfvertrouwen en een stukje zingeving. Hoe kijkt iemand die nog thuis woont naar zijn toekomst? Mensen die weten dat ze dementie hebben, denken ‘er komt een tijd dat ik mijn kinderen niet meer herken, of dat ik mijn vrouw aankijk en dat ik niet meer weet wie het is, of straks kom ik in een rolstoel terecht’. Dat zijn best wel doembeelden, terwijl, er is nog wél meer. Ondanks de dementie kan je echt nog gelukkig zijn, en ertoe doen.

Ik ga op die doemgevoelens in, die mogen er zijn. Ik zeg niet, ‘oh, dat komt allemaal wel goed, of dat valt allemaal wel mee’. Mensen moeten dat kunnen uiten, ik wil hen daarin begeleiden. En ook de mensen in hun omgeving, hun kinderen of partners, of vrienden daarin meenemen.”

Het thuis weer makkelijker maken

Linda begeleidt vanaf maart 2021 een Spaanse meneer en zijn vrouw. Een paar jaar terug is bij hem dementie vastgesteld. Hij heeft steeds minder sociale contacten en hij voelt zich eenzaam. Hij had momenten dat hij verbaal agressief was.

Wat zag je toen je voor het eerst bij hen thuiskwam?

“Een echtpaar waarvan de vrouw al heel gauw aan het zorgen was en waarvan meneer best wel stilletjes en teruggetrokken was. Hij is snel overprikkeld en als het te druk voor hem is, krijgt hij hoofdpijn en wordt zijn hoofd te vol. Wanneer ik er ben, kan zijn vrouw even weg. Zij zei tegen mij: ‘Na jouw bezoek is hij een stuk vrolijker’. Het wordt voor haar ook weer wat makkelijker. Haar man bloeit steeds meer op. We spelen vaak domino en de doos staat al klaar als ik binnen stap. Ook gaan we regelmatig naar het restaurant van de Ikea, daar ziet hij oude bekenden. Dat vindt hij leuk om te doen. Ik doe eigenlijk niet zoveel, maar voor hen is het heel veel.”

Eenzaamheid oplossen

“Doordat de belangstelling van meneer voor de dingen om hem heen weer toeneemt en hij beter in zijn vel zit, lijkt de dementie te stabiliseren. We hopen dat zo lang mogelijk zo te houden. Ondertussen zijn we bezig om iets aan zijn eenzaamheid te doen. De taalbarrière zit hem in de weg. Meneer is toen hij twintig was voor zijn vrouw naar Nederland gekomen. Hij spreekt niet zo goed Nederlands. Hij ging vaak naar de Spaanse buurthuizen, maar die zijn er niet meer want de meeste Spanjaarden zijn teruggegaan naar Spanje.”

Vooroordelen wegnemen

“We hadden een aanvraag gedaan voor een scootmobiel. De Wmo consulent kwam kijken of hij er nog ‘goed genoeg’ voor was, dat zag je al aan haar blik voordat hij het proefrondje ging rijden. Hij werd zenuwachtig, begreep niet wat er van hem verwacht werd en het ging fout. Hij kreeg hem niet, terwijl hij er wel mee om had kunnen gaan. Ik was er boos over. Want zo’n afwijzing doet wel iets met iemands zelfbeeld natuurlijk. Op het moment dat iemand de diagnose dementie krijgt, moet hij zijn rijbewijs inleveren. Loopt iemand met dementie buiten, en zijn omgeving weet van de dementie, dan zeggen ze ‘weet je de weg naar huis nog wel’. Mensen met dementie worden gelijk in een rol gestopt van iemand die niks meer weet. Het is niet alleen dat we in de zorg moeten veranderen, het geldt voor alle disciplines, voor de mensen op straat ... iedereen moet anders gaan kijken.”

Linda Weerts, Verpleegkundige bij woonzorgcentrum Vuchterhage

Goede vragen stellen

Wat is de kern van de Sociale Benadering? Volgens Jordi en Marna, allebei lid van het Sociale Benaderingsteam in Breda is de kern gelijkwaardigheid: “Je bent als professional gelijkwaardig aan de cliënt. Je kijkt waar behoefte aan is. In plaats van dat je zegt, ‘u kunt kiezen uit dagbesteding, het buurthuis of een vrijwilliger’,” aldus Jordi. “Door goed je cliënt te leren kennen, kom je erachter wat iemand nodig heeft. De eerste weken ga je alleen maar op bezoek of je gaat samen wandelen,” zegt Jordi. Marna vult aan: “Door dat intensieve contact proberen we vertrouwen op te bouwen en vanuit dat vertrouwen ga je kijken, wat zou iemand prettig vinden en wat heeft hij nodig? Wat zijn iemands kwetsbare punten en dan maken we een plan van aanpak.”

Wat betekent de Sociale Benadering voor het werk?

Marna: “Het is wel wennen. Een collega van het Sociale Benaderingsteam had er bijvoorbeeld moeite mee om samen met een bewoner naar een concert van Andre Rieu te kijken. Ze zat daar met haar gedachten bij al het andere werk dat ze nog moest doen. En toch ging ze tv kijken. Hoe kun je die mindset krijgen dat dat in je werk kan en mag? Die mevrouw vond het fijn, je sluit aan bij haar behoefte, maar zelf weet je dat je nog veel ander werk moet doen. Dat is waar we in een spagaat zitten en waar we een weg in moeten vinden. Daar sparren we over met elkaar en met leidinggevenden tijdens de intervisie van de Sociale Benadering.”

Samen op de fiets

“Ik kom bij een echtpaar waarvan mevrouw heel graag beweegt. Ze houdt van wandelen en fietsen. Haar man gaat lichamelijk achteruit, dus samen kunnen ze het niet meer, dat geeft wrijving. Nu fiets ik met haar in haar oude wijk waar ze heeft gewoond. Onderweg daarnaartoe fiets ik voor. Eenmaal in haar wijk fietst zij weer voor, en kan zij mij de weg laten zien. Dit ontdekte ik door de goede vragen stellen. In dit geval was het de vraag ‘waar komt u vandaan’. Ze vertelde dat ze uit het Ginneken kwam. Toen ik dat hoorde, ben ik wat gaan proberen. Het was niet dat ik wist ‘oh, daar weet ze de weg nog wel’. We zijn ernaartoe gefietst en eenmaal daar liet ik haar het initiatief nemen.”

Hakken in het zand

Jordi: “Van de week werd ik gebeld door een dochter. Ze vond het fantastisch hoe we het voor elkaar hadden gekregen dat haar vader in Vuchterhage komt wonen. Hij had zo’n weerstand en die hebben we kunnen wegnemen. Ik heb deze meneer gevraagd mee naar Vuchterhage te gaan. Ik weet dat een oude bekende van hem hier woont. We zijn samen naar hem toe gegaan. Zijn kennis reageerde met: ‘Leuk! Kom een borreltje bij me drinken’. Je zag die man opleven. Het proces is eigenlijk; je maakt een afspraak met zorgbemiddeling en die laat jou een lege kamer zien. Ik liet hem een aangeklede, gezellige kamer zien, waar een bekende van hem woont, dan geeft een heel andere indruk. Zijn dochter belde mij een half uur later na zijn bezoek: ‘Mijn vader heeft me net gebeld, hij is zo enthousiast over Vuchterhage’, terwijl hij van tevoren alleen maar zijn hakken in het zand zette. Door er heel even anders mee om te gaan, kun je heel veel voor elkaar krijgen.”

Boontjes van elkaars bord

Marna vertelt: “Als casemanager bezoek ik in dezelfde straat twee dames met dementie. Ze wonen tegenover elkaar, ze kijken bij wijze van spreken de boontjes van elkaars bord. Ik ga om de beurt bij alle twee een praatje maken. Voor de ene mevrouw ben ik bezig met de Sociale Benadering en voor de andere mevrouw doet mijn collega Linda dat. Omdat Linda en ik met elkaar in intervisie zitten hadden we het over die twee dames. We gaan proberen ze met elkaar in contact te brengen. Ik ga met ‘mijn’ mevrouw langs bij Linda’s mevrouw als Linda er ook is, onder het mom dat ik Linda iets moet vragen en dan kijken we hoe het gaat, we laten het gewoon gebeuren. Dat is nou iets, wat ik normaal gesproken niet bedacht zou hebben. Ik zou ook nog wat beren op de weg hebben gezien, ‘twee vrouwen met dementie aan elkaar koppelen, kan dat wel goed gaan’. Maar nu ga ik het gewoon doen.”

Jordi Nouwt en Marna de Jongh, teamleden Sociale Benadering Dementie Hoge Vucht

Jordi Nouwt

Marna de Jongh

Inzichten zorgen voor verandering

“In de praktijk blijkt dat de beeldvorming in de maatschappij over mensen met dementie een grote rol speelt”, vertelt verzorgende individuele gezondheidszorg (IG) Anja Kooke. “Er wordt al snel gedacht dat deze mensen het niet goed meer weten en daardoor wordt vaak voor hen ingevuld waar ze behoefte aan hebben. Door iemand eerst goed te leren kennen ervaren we dat de meeste bewoners goed kunnen vertellen wat voor hen belangrijke punten in het leven zijn. Hun naasten kunnen hier ook vaak bij helpen. We betrekken hen nog meer bij het leven van een bewoner en hebben oog voor de worsteling van naasten. De inzichten zorgen voor een verandering. Dit horen we ook terug van naasten en collega’s.”

Sociale rollen

Zorgondersteuner Anneke Verschuren: “We hebben nog meer aandacht voor de sociale rollen van de bewoners, zij zijn niet alleen een bewoner met dementie maar bovenal vader/moeder of partner of opa/oma of vriend/vriendin. Door hier aandacht voor te hebben voer je andere gesprekken. Ook zien we dat bewoners baat hebben bij deze ondersteuning, ze voelen zich meer gezien en hebben meer zelfvertrouwen. Eén van de bewoners vond het bijvoorbeeld erg belangrijk zelf sokken en ondergoed uit te zoeken. Ze wil zelf graag kleuren zien en stof voelen. Dus gingen we met haar winkelen. Een andere bewoner van de Mauritsshof worstelde met haar rol als oma, hoe kon zij toch een oma zijn voor haar kleinkinderen? Samen hebben we de verjaardag van de kleindochter voorbereid door samen een cadeautje te kopen en een gezellig koffiemoment te creëren. Uiteindelijk hadden oma en kleindochter een fijne middag.”

Sociale Benadering Dementie

Speciale uitgave van Surplus bij de inspiratiebijeenkomst 'Ieder moment telt'.
Met speciale dank aan alle betrokkenen.

Meer weten over Sociale Benadering Dementie. Kijk op de website
www.surplus.nl/surplus-in-de-wijk/sociale-benadering-dementie

Vormgeving

Jari Lambrechts

Redactie

Carla van Gaalen (interviews)

Loes Janssens

Diede van Gorp

Drukwerk

BDM Drukwerkmakelaar

Surplus, welzijn, zorg en wonen in West-Brabant

www.surplus.nl